

MØTET VÅRT

Lunde Alderstrygdforening

har hatt årsfest på Solhaug lørdag 22/2. Vi sang åpningsangen vår «Den himmelske lovsang». Torvald Bergan — veteran i foreningen vår — nå nesten blind, siterte et Guds ord fra Judas brev. Vi sang «Store Gud, vi lover deg». Halvor Roymål spilte piano til fellessangene. De i vår forening som var gått bort i 91 ble minnet med et minutt stillhet. På styremøtet hos Helga Strand 3/2—92 fikk vi valgresultat etter årsmelding og årsrekneskap. Valg 3/2—92: Formann: Halvor O. Roymål, nestformann Helga Strand, kasserer Viktor Eriksen. Styremedlemmer: Åse Marie Flom, Agnes Vassend, Imma Lona, sekretær Gudrun Dalen. Varare: Asta Berge, Anne Løvskeid. Revisor Lars Ova. Eldreråd: Viktor Eriksen, vararemann Helga Strand. Turkomite: Imma Lona, Sorine Fiskodde. Valgkomite: Helga Strand, Viktor Eriksen. Kjøkkenpersonal. Sorine Fiskodde hadde to forslag på turen, en 4 dagers tur til Røros og en 4-dagers tur til Sørlandet og Stavanger. Anne og H. Løvskeid har fått brev med innbydelse fra Solheimen. Men nå var vi kaffetørste, og det smakte med kaffe og rundstykker. Naas og frue hadde både sang og tale i sitt innslag.

Stridsklev og Hovet Velforening

har avholdt sitt årsmøte med rundt 35 medlemmer til stede. Et skuffende lite antall på bakgrunn av at de to bydelene har over 4000 innbyggere til sammen. Lederen i hovedutvalget for undervisning, Bjørn Stulen, redigerte for elevprognosene på Hovet og Stridsklev utover i 90-årene. Stulen konkluderte med at elevtallet på Hovet Grendeskole vil synke gradvis frem mot år 2000, mens prognosene for Stridsklev viser motsatt tendens: Der vil elevtallet øke til over 60 barn på hvert klassetrinn i 1998. På bakgrunn av dette ville Stulen gå inn for at fremtidige elever i det nye boligfeltet marmorbruddet blir ført til Hovet Grendeskole. Stulen roste forøvrig holdningsskole-prosjektet som foreldrene satte i gang på Hovet i 1990/91. Ole Jørgensen fra Kabel-TV-selskapet SKYTEK orienterte om kabeldekningen på Hovet og Stridsklev. Rundt 600 husstander er idag knyttet til kabel-TV i de to bydelene, men det er fortsatt mulighet til å «henge seg på». Jørgensen antydde at flere av de utenlandske kanalene trolig blir kodet i løpet av det neste året noe som igjen fører til at abonnentene må betale for flere av tilbudene. På møtet ble hele det sittende styret i velforeningen gjenvalgt. Det innebærer at Erik Berg-Hansen fortsetter som leder, mens Liv Edvardsen, Tone Bryn, Ragnhild Garstad og Manfred Skorren fortsetter i styret.

Bamble hagelag

hadde medlemsmøte på Stathelle Velferd i samarbeid med Folkeakademiet. Trond Endresen har vært på en reise til Bhutan, og viste denne kvelden bilder og fortalte fra dette landet øst i Himalaya. Endresen stilte opp i nasjonaldrakten fra dette landet. I Bhutan er det påbudt å gå med nasjonaldrakt, og vi fikk da også se fine bilder av fargerike drakter. Han viste oss bilder fra folkelivet og naturen. Det var mye som minnet om Norge, det er et typisk fjelland. Her er det både gran, furu og osp. Bhutan er også et tropeland, og fra denne delen fikk vi se busker av julestjerner på opptil 10 m høyde. Ellers fikk vi høre og se at rhododendron vokser vilt i dette landet, men blir nesten regnet som ugress. Bhutan er da det landet som har flest arter av rhododendron. Det var et engasjert publikum som hadde funnet frem til velferden denne kvelden for å høre Endresen fortelle og se på lysbildene han hadde med fra et av verdens mest uberørte land. På kjøkkenet hadde kaffekomiteen vært i sving, og det ble servert smørbrød, kaffe og kaker. Som vanlig var det utlodning i pausen, og gevinstene denne gang var potteplanter og frøposer. Turkomiteens Kristian Krogsgård orienterte om en 3 dagers tur til Rosendal.

sekr.

Siljan Pensjonistlag

Medlemsmøte var godt besøkt, lederen Kåre var forhindret fra å komme og nestleder O. Norli overtok ledelsen, og ønsket alle velkommen. Vi begynte som vanlig med sangen «Kjærlighet fra Gud», og så ga han ordet til våre gjester, Dagmar og Ole som sørget for underholdningen. Med hver sin gitar sang de mange kjente sanger, og med Trøves naturlige fremtreden, og

Et dystert 50-årsminne:

«Den endelige løsning»

Av Kjell Staal Eggen

Det er allerede 50 år siden Adolf Hitler og hans haleheng gjennomførte århundrets mest bestialske forbrytelse mot en liten folkegruppe i vårt land. I hele det naziokkuperte Europa var maseutryddelsen av jødiske mennesker i full gang. Seks millioner jøder rakk nazistene å myrde før vanviddet var over. I vårt land klarte mordapparatet å sikre seg omtrent det som var igjen av jødiske medborgere og asylsøkere etter at halvparten hadde søkt tilflukt til det nøytrale Sverige. 759 jødiske menn, kvinner og barn ble fanget inn for nazistene og skibet til dødsleirene på kontinentet. Her ble omgående 734 av de ulykkelige myrdet. Mirakuløst overlevet 25 av de 759 deporterte.

Av en eller annen grunn har de fleste av etterkrigstidens samtidshistorikere «uteglet» skjebnen til våre jødiske landsmenn, forfølgelsene og arrestasjonene. De samme «historikere» har kanskje vært avhengig av økonomiske midler som har vært stillet til disposisjon på betingelser? Selvfølgelig hadde nazibødene hovedansvaret for det gemene folkemord i 1942. Men i Norge var de hovedansvarlige på langt nær alene om gjennomføringen av forbrytelsen!

Den unge generasjon av idag aner på grunn av samtidshistorikernes «forglemmelse» lite om hva som fant sted for 50 år siden. Ja, gjenlevende av krigsgenerasjonen er av samme grunn dårlig orientert om det som virkelig skjedde. Møysommelig synes visse «nasjonale» krefter hittil nesten å ha lykkes i å sope skamperlet omkring folkemordet fra 1942 under matta. Seierherrene har gjennom tidene vært svært opptatt av å pynte opp i historiebeskrivelser. Men den sanne virkelighet lar seg ikke pynte på ved historieforskning. Tragedien omkring «Holocaust» og eventuelt norsk medansvar må ikke forties. I såfall er vi alle medansvarlige i historieforvring.

OUVERTYRE TIL «HOLOCAUST»

Med det tyske overfall mot Norge i 1940 fulgte nazistiske eksperter som skulle ta seg av «den endelige løsning» av Hitleres påståtte jødeproblem. På norsk jord fant seg allerede Vidkun Quisling «hirdmenn» som sikket med en gjerne vilje ha stillet

Den fryktede Obersturmführer Waffen SS, Klaus Grossmann. Ansvarshavende for transport av de norske jøder til mordapparatet på kontinentet. Gestaposjef i Buskerud/Telemark. Ansvarlig for forsøket på å utslitte norsk motstandsgruppe på Mofjell umiddelbart før freden. Under flukt tok han sitt eget liv den 8. mai 1945.

«Dødsengelen fra Belsen». Vokterske i konsentrasjonsleirene i Auschwitz og Belsen, Irma Greese. Etter krigen stillet til ansvar for massemyrderier og bestialske forbrytelser, funnet skyldig og henrettet.

perlene fant det mer formålstjenlig å forsøke kontakt med norske, lovlige myndigheter. Allerede den 10. mai 1940, mens kampene fortsatt raste mellom norske og tyske militære enheter, rettet okkupationsmakten en henstilling til norsk politi i Oslo om bistand til å beslaglegge radioapparater i

Wolfsohn, Wulf Isaksen og David Isaksen. Abel Bernstein, som tilfeldigvis befant seg på stedet under raskiaen, ble også tatt med. Samtlige fire arresterte ble stillet for tysk krigsdomstol. Alle ble dømt til døden og skutt anklaget for å ha lyttet til radiosendinger fra England!

JØDISKE LEGITIMASJONSKORT

På ettersommeren 1942 ble tommeskruen overfor jødene strammet inn ennå et hakk. Gjennom det nazistiske «politidepartement» bekjentgjorde okkupationsmakten at samtlige jødiske legitimasjonskort skulle stemples med en to centimeter høy, rødferget «J». Dette var rimeligvis de siste kollektive sjikneringer som fant sted i vårt land før det alminnelige folkemord ble satt i verk. Forordningen vedrørende legitimasjonskortene ble bekjentgjort gjennom avisannonser. I annonsene het det storsinnet at stempelingen var «gratis». Igjen var det norsk politi som skulle gjennomføre oppgaven.

Som tidligere stillet norske embets- og tjenestemenn opp uten protest.

«HOLOCAUST»

I annen halvdel av oktober 1942 var den tyske okkupationsmakt omsider klar til å gjennomføre siste kapittel av Adolf Hitleres «endelige løsning» på norsk jord. Massearrestasjoner av mannlige jøder som fortsatt ikke hadde kommet seg i sikkerhet til det nøytrale Sverige ble iverksatt. Ved hjelp av de tidligere utarbeidede adresselister var det en enkel sak. For at det blant de jødiske ofre ikke skulle bryte ut panikk, ønsket okkupationsmakten at norsk politi skulle ta seg av arrestasjonsbølgen ved en «rolig og hensynsfull» adferd. Og norsk politi trakkett til. For at folkegruppen ikke skulle bli oppskaket og forsøke å komme seg unna i tolvte time, ble tyskerne påbud om diskresjon lydig fulgt. Overrasket ble så godt som alle jødiske menn som fortsatt befant seg i landet fanget inn og bragt til innsamlingsleire.

En ukens tid eller to senere kom turen til de gjenværende jødiske kvinner og barn. Norsk politi samarbeidet like samvittighetsfullt med fienden og fanget «hoflig og hensynsfullt» inn så godt som den siste rest av jødiske borgere. Derpå ble kvinner og barn

Elghunden «King», en jødisk families firbente kjeledogge. Vidkun Quislings hirdmenn forsøkte å få «King» til å snuse seg fram til sin dødsdømte og flyktende families skjulested. Men «King» var ingen angiver!

«spanske ryttere» og i dagnevis kontrollerte væpnede politisoldater all trafikk. Alt i forsøk på å fange inn en jødisk, tapper mor på dødsflukt med sine tre mindreårige barn.

Vidkun Quislings lokale hirdmenn mente de hadde funnet på det helt store da de tok beslag i familiens firbente kjeledogge, elghunden «King». Hver natt i et par ukers tid travet hirdmennene omkring i nærmiljøet med hunden i håp om at den skulle få teft av sine eiere. Hirdmennene var sikre på at de fire ettersøkte ble luftet ved nattestider. Men

den voksende motstandsbevegelse var fullt ut orientert. Forståelsen av alvoret var intet argument da hjemmefrontledere sviktet vår ulykkelige, jødiske minoritet. I påvist tilfelle ble de dødsdømte flyktninger nektet adgang til fluktruter og sikkerhet i Sverige! Grenseløser og «folket» stilte seg, såvidt en kjenner til, aldri avvissende til å berge liv. Men lite hjalp det dem som ble avvist kontakt til fluktopparatet.

EPILOG

Det som skjedde under krigen med våre jødiske landsmenn er et

mange morsomme kommentarer og vitser, ble det en lett og trykkelig kveld. Vi fikk også en demonstrasjon fra Firma Rainbow som viste oss den nye vidundermaskinen som støvsuger og renser vårt dårlige inneliv. En ekstra god hjelp for allergikere og astmatikere. Gunvor opplyste om eldrefestivalen på Notodden 19.-24. juni, med opphold på Bolkesjø Hotell. Vesla orienterte om sommerens første dagstur, som går til Krødern 21. mai med middag på Kråkeslottet. Den påtenkte turen til høsten, til Golsfjellet, må dessverre utsettes, grunnet fulltregnet belegg, men turkomiteen finner sikkert fram til andre muligheter for en 4-5 dagers tur. Det ble kaffekos, utlodning som ga god inntekt, og mere sang og musikk av Dagmar og Trygve. En koselig kveld som ble avsluttet med La oss leve for hverandre.

sekr.

Årsmøte i Grenland Ættehistorielag

Ca. 30 medlemmer var samlet til årsmøte i Velferden i Porsgrunn. Formannen ga ordet til sekretæren, som fremla lagets årsberetning. Den viste at det har vært en bra økning i aktiviteten og medlemmer i året som gikk. Lagets møter på Porsgrunn Bibliotek, hvor man hjelper og rettleier både medlemmer og ikke-medlemmer i slektstorsknings mysterier, drar stadig fler og fler interesser. Laget har også gjennom de senere år skaffet seg et rikholdig arkiv med en mengde kildestoff til utlån for medlemmer. Kassereren sto for årets finansielle beretning som også ble godkjent uten kommentarer. Deretter var det valg, og det nye styret ble sendt ut som følger: Formann Thor Gundersen - nestformann Nicolai Flor, kasserer Alf Granly, sekretær Jan Christensen, arkivar Roar Nesse, styremedlemmer Gunnlaug og Thorbjørn Aasetre. Kveldens kårer var Odd Karlberg fra Oslo som arbeider med den nye «Seljord Bydebok». Han fortalte om de mange problemer som dukker opp når et slikt prosjekt skal i havn. Bare en enkel ting som skrivemåten på gårds- og personnavn kan volde hodebry. Han gikk også inn på diverse trykte bøker om Seljord og ga kommentarer til disse. Møtet sluttet med bevertning.

sekr.

BMW's 3-serie. Verdens beste bil i sin klasse

Det anerkjente bilmagasinet Auto Motor & Sport har nok en gang valgt 3-serien til verdens beste bil! Kom og prøv en av verdens sikreste biler. Rommelighet og komfort som i storbilklassen. Fremragende kjøreegenskaper. Motorer med 4-ventil-teknikk, fra 100-192 HK. Nå også med ABS blokkeringsfrie bremses.

Sikkerhet og kjøreglede

Kommandant i konsentrasjonsleiren Auschwitz, Rudolf Ferdinand Höss. Stillet til ansvar for myrdere og bestialske forbrytelser, funnet skyldig og henrettet etter krigen.

tykerne en positiv respons. I løpet av få timer kunne politiet overlevere komplette lister over radiomottagere i jødiske hjem. En ny henvendelse fra okkupasjonsmakten resulterte i at det samme politiovmående oppsøkte hjemmene og beslagla radioapparatene uten noen som helst slags lovløshet. Bare i Oslo-området forsynte politiet seg den 10. og 11. mai 1940 med 107 radiomottagere fra jødiske hjem. Lignende razziaer fulgte over det ganske land. Ordinært norsk politi gjorde jobben!

Slik startet samarbeidet mellom tyske og norske, lovlige myndigheter omkring «den endelige løsning» av Hitlers jødeproblem i Norge. Det fortelles at okkupasjonsmakten var så fornøyd med sin lydlighetstjeneste at den fant det opportunt å benytte norske myndigheter som verktøy også i framtiden.

MER TYSK/ NORSK SAMARBEID

Den generelle situasjon ble i månedene som fulgte adskillig skjærpet. Den 25. september 1940 ble det provisoriske norske «Administrasjonsrådet» sparket og Josef Terboven innsatte sine kommissariske «ministre» hentet fra Vidkun Quislings nære omgivelser.

Høsten 1941 henvendte okkupasjonsmakten seg gjennom det nazifiserte «justisdepartementet» til landets fylkesmenn, sorenskriver, byskrivere og lensmenn. De fleste av dem tilhørte fortsatt «de gamle» og lovlige embetsmenn. Denne gang ønsket okkupasjonsmakten å registrere jødiske eiendommer og samt personoppgaver med nødvendige bolig- og forretningsadresser. De norske embetsmenn skuffet ikke sin oppdragsgiver denne gang heller. Omhyggelig utarbeidet de oppgaver om alt vedrørende jødiske medborgere på en diskret måte slik okkupasjonsmakten ga retledning om. Ja, enkelte embetsmenn ga til og med opplysning om personer som «muligens» var av jødisk herkomst. Det ferdig utarbeidede materiell med adresselister ble overlevert til okkupasjonsmakten. Intet vedrørende registreringer ble meddelt de forfulgte.

DØDSSTRAFF FOR RADIOLYTING

Høsten 1941 ble radiomottagere til den øvrige norske befolkning også beslaglagt av den tyske okkupasjonsmakt. Bare medlemmer av Vidkun Quislings parti, «Nasjonal Samling», var fritatt for forordningen. Samtidig ble det truet med de strengeste straffer for brudd på nektelsen om radiolytting til sendinger fra det britiske BBC. For den jødiske del av befolkningen var det på dette tidspunkt trussel om dødsstraff for nær sagt alt.

Vinteren 1941-42 drev politiet, etter tysk anmodning, razziaer i miljøet om det skulle finnes elementer som trosset forbudene. I januar 1942 ble fire medlemmer av den jødiske menighet i Trondheim arrestert. Det var David

Kommandant i konsentrasjonsleirene Belzec og Auschwitz, Joseph Kramer. Etter krigen stillet til ansvar for myrdere og bestialske forbrytelser med sin «kame», Irma Greese. Funnet skyldig og henrettet.

sammen med de arresterte menn overlevert til det tyske SS. Da var det slutt på all «hensynsfullhet».

Den 26. november 1942 ble den første og største kontingent av de norske jøder stuet inn i fangertransportskipet «Donau» for transport til mordapparatet på kontinentet. Ansvarlig for de dødsdømte var nå den beryktede gestapo- og SS-offiser Klaus Grossmann. I løpet av noen uker fulgte resten av våre jødiske medborgere etter. I konsentrasjonsleiren Auschwitz startet myrdene av våre landsmenn straks de var fremme. Ved utgangen av første kvartal 1943 var så godt som alle de 759 arresterte norske jøder myrdet. Sannsynligvis var en glipp i mordapparatet årsak til at 25 av dem overlevet krigen. 734 av våre jødiske landsmenn kom aldri hjem igjen.

I TELEMAR

Under heading «En nasjonal skamlett» fortalte undertegnede i Varden for 5. januar 1985 endel av historien om hva som skjedde omkring Adolf Hitlers «jødiske problem» i Telemark. Hans «problem» i fylket besto i en enkelt, jødisk familie, et ektepar med tre mindreårige barn samt familiefarens yngre bror, tilsammen seks medborgere. De to voksne, mannlige medlemmer av familien satt allerede arrestert. De kunne ha blitt berget, men norske motstandsledere umuliggjorde redningsaksjonen. De ble begge myrdet. Den jødiske mor med familiens 3 barn ble også sviktet av de samme hjemmefrontledere. De forsøkte å få dem overlevet til Gestapo. Mirakuløst ble de fire likevel berget over til Sverige etter en langvarig flukt med Gestapo og politi like i hele-

ne. Til historien hører også det lokale nazipartis reaksjon da den jødiske, arresterte mor lykkedes i å rømme fra sin politiskorte. Omtrent samtidig ble hennes tre barn av «vennlighedsplukket» opp rett for nesen på en utkommandert politipartulje som var underveis for å arrestere barna. Den mislykkede politiaksjon utløste en voldsom reaksjon i det tyske og norske nazimiljø. Bydelene ble sperret av med såkalte

«Kings» var ingen angiver!

BEVISST HISTORIE- FOR FUSKNING

Etter frigjøringen ble det aldri innledet noe rettsoppgjør for norsk medansvar i nazistenes utryddelse av vår jødiske minoritet. Heller ikke kjenner en til at det er kommet noen innrømmelse og beklagelse for Londonregjeringens mangel på initiativ til å forhindere eller minske tragedien. Fra ansvarlig hold het det kun at «ingen kunne fatte at Nazi-Tyskland virkelig ville sette i gang en slik ulykke». Slikt er selvfølgelig rent tolv!

Allerede på et svært tidlig tidspunkt hadde Adolf Hitler annonsert sine hensikter, norske myndigheter ute og hjemme kjente utmerket godt til hvilke forferdelige forbrytelser som fantes ned mot jødiske minoriteter i Tyskland og i de forskjellige nazi-okkuperte land i Europa i årene 1940, 1941 og 1942. For jødeforfølgelsen for alvor rammet vårt land var allerede 85.000 av Jugoslavias 86.000 jøder myrdet, i Tsjekkoslovakia 307.000 jøder på vei til mordapparatet og i Holland var 60.000 av landets 80.000 jøder fanget inn og delvis myrdet. Dette er bare noen små glimt fra BBCs nyhetssendinger under krigen. I det okkuperte Norge ble de alarmerende meldinger distribuert gjennom illegale aviser. De eneste som ikke ble skikkelig orientert var de forfulgte. De var truet av dødsstraff for såvel lytting til radio som å være i besittelse av illegale aviser. Men norske regjeringsmedlemmer, norske embetsmenn, norske tjenestemenn og medlemmer av

styret og nevrologisk minne, forholdet er et mørkt kapittel i norsk okkupasjons- og motstandshistorie. Lite hjelper det at «samtidshistorikere» har gjort sitt til for å sope skammeligheiten under matta. Slikt forverrer bare.

Idag forsøker norske politikere overfor verden å gi inntrykk av hvor forfulgte vår nasjon er overfor forfulgte folkegrupper omkring på vår klode. Kan hende burde de istedet se seg tilbake for å konstatere om alt er forsøkt reparert etter forbrytelsene fram til juli 1942. Mange mener at våre myndigheter ikke har vært så nøye med oppryddingen. Vi nordmenn er neppe så prektige som vi gjerne ønsker at våre naboer skal tro.

Leder for Gestapos jødeavdeling, Adolf Eichmann. Fra Heydrich fikk han sine oppdrag om å sette i verk «den endelige løsning».

MØTET VÅRT

Årsmøte i Drangedal Pensjonistlag

Torsdag 6.2.91 var det årsmøte i pensjonistlaget. Årsberetning og regnskap ble enstemmig godkjent. Det ble bevilget kr. 5000,- til piano på Smickra Eldresenter. Det var store vanskeligheter med å få valgt formann, men til slutt ble styret følgende: Leder: Sven Svendsen, Ny for ett år. Nestleder: Kari Tveita. Sekretær: Else Kurland Ørnes, Kasserer: Arne Veldad. Styremedl.: Marie Voje, Harald Fiskodde, ny. Kjellfrid Holte.

Porsgrunn Blindesaksforening

hadde sitt årsmøte med valg 27. februar i Odd Fellow. Møtet ble åpnet med «La oss leve for hverandre», og deretter reiste vi oss og mintes de av våre medlemmer som var gått bort i løpet av året. Første vers av «Så ta da mine hender» ble sunget. Vi fikk så en avdeling med koselig sang og musikk av ekteparet Vrålsen. Flere gamle kjente sanger som det alltid er fint å høre på og en vise av Prøysen, som ingen hadde hørt for. Årsberetning og regnskap ble opplest og godkjent. Vlaget gikk forholdsvis greit.

Formann Jon Bertiniussen, nestformann Solveig R. Rådstoga, sekr. Mosse Johnsen, kasserer Martha L. Henniksen, styremedlem Gudbjørn Myhre Olsen.

Reserve Signe Bertiniussen, og Ragnhild Hansen. Revisor Torbjørn Klevjer Olsen. Kaffekomite. Tutta Siljan, Solveig Robertsen, Hege Hellerich, Tove Kiste med Inger Robertsen som reserve. Valgkomite, Lillemor Wilhelmsen og Torbjørn Klevjer Olsen.

Nå ble det endelig tid for kaffepause og det smakte riktig godt. Medlemmene hadde hatt med seg mange gevinster og alle loddene gikk unna i en fei. Odruv Ulvestad hilste fra fylkeslaget og fortalte om deres arbeid. Vi fikk også mer sang og musikk igjen, og de avsluttet med den skjønneste sangen «Kjærlighet». Formann takket dem for god underholdning, og takket alle for fremmøtet.

M. J.